

Horyzonty Polityki
2025, Vol. 16, N° 55

JANUSZ KRĘCIKIJ

<http://orcid.org/0000-0002-3077-3288>

Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie
jkrecikij@go2.pl

MONIKA OSTROWSKA

<http://orcid.org/0000-0002-0397-1131>

Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie
m.ostrowska@onet.pl

DOI: 10.35765/HP.2696

Prakseologiczne aspekty organizacji dowodzenia w kontekście proponowanych zmian organizacji dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej

Streszczenie

CEL NAUKOWY: Głównym celem i istotą niniejszego artykułu jest analiza rozwiązań zaproponowanych w dwóch projektach Ustawy o działaniach organów władzy państwowej na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, dotyczących organizacji dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na strategicznym i operacyjnym poziomie dowodzenia.

PROBLEM I METODY BADAWCZE: Głównym problemem badawczym jest określenie, co tak naprawdę badane projekty zawierają w sobie w sensie merytorycznym w odniesieniu do organizacji dowodzenia i co w związku z tym może to dla niej oznaczać. Podstawowymi metodami badawczymi (teoretycznymi) były analiza, synteza, wnioskowanie i uogólnienie. W celu odpowiedzi na pytania badawcze przeanalizowano treść projektów ustawy oraz publikacje zwarte i artykuły dotyczące przedmiotu badań.

PROCES WYWODU: W rozważaniach wstępnych ukazano rolę i znaczenie projektów złożonych przez Prezydenta Rzeczypospolitej w procesie reformy organizacji dowodzenia w Wojsku Polskim. W kolejnych fragmentach analizie poddano stan wyjściowy organizacji dowodzenia Sił Zbrojnych RP oraz szczegóły i ocenę zaproponowanych w projektach zmian.

WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ: W artykule wskazano, iż z jednej strony proponowane w projektach ustaw zmiany stanowią próbę uporządkowania dotychczasowego zamieszania w zakresie poziomów dowodzenia: strategicznego,

Sugerowane cytowanie: Kręcikij, J., & Ostrowska, M. (2025). Prakseologiczne aspekty organizacji dowodzenia w kontekście proponowanych zmian organizacji dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. *Horyzonty Polityki*, 16(55), 133–155. DOI: 10.35765/HP.2696.

operacyjnego i taktycznego, co należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Z drugiej zaś w tych samych propozycjach da się dostrzec niezrozumienie istoty dowodzenia na poziomie operacyjnym (dowodzenia w działaniach połączonych) i jego powiązań z rodzajami sił zbrojnych oraz samą organizacją dowodzenia.

WNIOSKI, INNOWACJE, REKOMENDACJE: W dążeniu do modyfikacji struktur dowodzenia sił zbrojnych nie powinno się zapominać o uporządkowaniu politycznej nadbudowy wojskowego systemu dowodzenia, czyli organizacji kierowania obroną państwa na poziomie strategiczno-politycznym, w tym szczególnie na identyfikacji naukowo uzasadnionej odpowiedzi na dwa podstawowe pytania: Kto, w sensie osoby w strukturze państwa lub organu państwa, powinien kierować obroną kraju w przypadku wojny? Kto powinien być Naczelnym Dowódcą SZ RP na czas wojny?

SŁOWA KLUCZOWE:

dowodzenie, organizacja dowodzenia, poziomy dowodzenia, Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej, zmiany

Abstract

PRAXEOLOGICAL ASPECTS OF COMMAND
ORGANIZATION IN THE CONTEXT OF PROPOSED
CHANGES TO THE COMMAND ORGANIZATION
OF THE REPUBLIC OF POLAND ARMED FORCES

RESEARCH OBJECTIVE: The main purpose of this article is to analyze the solutions proposed in two drafts of the Act on the activities of state authorities, regarding the organization of command of the Polish Armed Forces at the strategic and operational command levels.

THE RESEARCH PROBLEM AND METHODS: The research problem is to determine what the researched projects actually contains in the substantive sense in relation to the command organization? The basic research methods (theoretical) were analysis, synthesis, inference and generalization.

THE PROCESS OF ARGUMENTATION: The considerations show the role of the projects submitted by the President of the Republic of Poland for the command organization in the Polish Armed Forces. The following sections analyze the initial state of the C2 organization of the polish military as well as details of the changes proposed.

RESEARCH RESULTS: The article indicates that, the changes proposed in the draft laws are an attempt to sort out the current confusion in the field of strategic,

operational and tactical levels of command, which should be assessed unequivocally positively. The same proposals include also a misunderstanding of the essence of command at the operational level and its connections with the types of armed forces and the command organization itself.

CONCLUSIONS, INNOVATIONS, AND RECOMMENDATIONS: We should not forget to organize the political superstructure of the military command system, in particular the identification of a response to two basic questions: Who should direct the defense of the country in the event of war? Who should be the Supreme Commander of the Polish Armed Forces during the war?

KEYWORDS:

changes, command and control, command and control organization, levels of command, Armed Forces of the Republic of Poland

WSTĘP

Przyjęcie Ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny zakończyło jak dotąd, rozpatrując problem z perspektywy początku drugiego kwartału 2024 r., zmiany w obszarze organizacji dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (SZ RP). Podtrzymany został stan, jaki swoimi zapisami wprowadziła Ustawa z dnia 4 października 2018 r. o zmianie ustawy o urzędzie Ministra Obrony Narodowej oraz ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Wdrożenie w życie drugiej ze wspomnianych ustaw związane było z zapowiedziami, iż jest to swego rodzaju pierwszy etap kolejnej już reformy systemu kierowania i dowodzenia (SKiD) polskich sił zbrojnych. Zapowiadając kolejny krok w przyszłości, nie sprecyzowano wówczas żadnych terminów, warunkując go potrzebą zachowania ciągłości dowodzenia i potencjalnymi kosztami dalszych przeobrażeń organizacyjno-funkcjonalnych struktur dowodzenia Wojska Polskiego.

16 sierpnia 2023 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej przesłał do Marszałka Sejmu RP projekt Ustawy o działaniach organów władzy państwowej na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, co powtórzył osiem miesięcy później (z pewnymi korektami), 2 maja 2024 r. W projekcie zawarto między innymi wizję szeregu dość poważnych zmian w zakresie organizacji dowodzenia

Sił Zbrojnych RP. Stąd właśnie pojawienie się sytuacji problemowej warunkowanej pytaniami: Czy projekt ten będzie podstawą drugiego etapu reformy? Co tak naprawdę zawiera w sensie merytorycznym w odniesieniu do organizacji dowodzenia i co w związku z tym będzie dla niej oznaczać? W jakim zakresie jest to kontynuacja wizji Biura Bezpieczeństwa Narodowego (BBN) z lat 2017–2018? Próby odpowiedzi na powyższe pytania zestawione zostały w trzech częściach. Pierwsza przedstawia rzeczywistość organizacji dowodzenia w Siłach Zbrojnych RP na początku 2024 r. W drugiej przedstawiono istotę proponowanych w projekcie ustawy z sierpnia 2023 r. zmian we wspomnianym obszarze. Część trzecia stanowi próbę oceny tych propozycji z uwzględnieniem korekt wniesionych w drugim projekcie ustawy.

PUNKT WYJŚCIA

Punktem wyjścia do dalszych rozważań powinno być zrozumienie złożoności sytuacji w zakresie organizacji dowodzenia na początku 2024 (rys. 1). Warto na ten obszar problemowy spojrzeć poprzez pryzmat rodzajów sił zbrojnych składających się na Wojsko Polskie.

Na koniec kwietnia 2024 r. SZ RP tworzone są przez pięć rodzajów sił zbrojnych, które w aspekcie dowodzenia można podzielić na trzy kategorie:

1. Rodzaj sił zbrojnych, który posiada swoje dowództwo (rodzaju sił zbrojnych). Współcześnie istnieje tylko jedna taka struktura – Wojska Obrony Terytorialnej – WOT, na czele których stoi ich dowódca z własnym organem dowodzenia. Aby jednak rozwiązanie to nie było zbyt proste, WOT, jak wspomniano, funkcjonują poza wojskową organizacją dowodzenia. Stan ten zmieni się prawdopodobnie w 2024–2025 roku. Miało to nastąpić już w sierpniu 2024, choć wcześniej wskazywano raczej na styczeń 2025 (Kowalski, 2001) jako termin, w którym wojska te osiągną gotowość do działania jako całość. Kiedy się to wydarzy (czyli kiedy tak zadecyduje Minister Obrony Narodowej), Dowódca WOT zmieni swoje podporządkowanie. Czyim wówczas stanie się podwładnym?

137

niebędący dowództwem tego poziomu. Ostatnie doniesienia w tym zakresie wskazują raczej na pierwsze wskazane rozwiązanie.

2. Rodzaj sił zbrojnych, który nie posiada swojego dowództwa, jest natomiast reprezentowany w DGRSZ przez odpowiadający mu inspektorat oraz w Dowództwie Operacyjnym Rodzajów Sił Zbrojnych (DO RSZ) przez stosowne centrum operacji/dowództwo komponentu. W tym przypadku można wyróżnić trzy takie RSZ: Wojska Lądowe, Siły Powietrzne i Marynarkę Wojenną. Każdy z nich jest merytorycznie nadzorowany przez odpowiadający mu inspektorat w DG RSZ, niemający jednak żadnych uprawnień dowódczych. Wszystkie jednostki każdego z wymienionych rodzajów sił zbrojnych podlegają bezpośrednio Dowódcy Generalnemu RSZ. Każdemu z nich odpowiada stosowne centrum/dowództwo komponentu podporządkowane DO RSZ, któremu na czas wojny, stosownie do właściwych planów, przekaże się określone siły.
3. Rodzaj sił zbrojnych, który nie posiada swojego dowództwa, ale nie jest merytorycznie nadzorowany przez jakikolwiek inspektorat DG RSZ oraz nie ma stosownego centrum operacji/dowództwa komponentu w składzie DO RSZ. Istnieje jeden taki RSZ, czyli Wojska Specjalne (WS). W tym przypadku specyfika organizacji dowodzenia wyraża się przede wszystkim w tym, że wszystkie jednostki WS podlegają Dowódcy Komponentu WS, który nie działa jednak jako dowództwo RSZ (nie ma takiego statusu) i jest podporządkowany Dowódcy Generalnemu RSZ. Funkcjonuje zatem na poziomie taktycznym, choć odpowiada za cały kompletny rodzaj sił zbrojnych, umieszczany typowo na poziomie operacyjnym.

Ukoronowaniem tej systematyki jest rozumienie i postrzeganie terminu oraz statusu „komponent sił zbrojnych”. Oto bowiem w strukturze dowodzenia znajdujemy:

- Dowódcę Komponentu Wojsk Specjalnych, czyli rodzaju sił zbrojnych kierowanego przez dowódcę, który nie posiada takiego statusu (statusu dowódcy RSZ):
- Dowódcę Komponentu Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni (WOC), czyli tej części SZ RP, która rodzajem sił zbrojnych nie jest, ale już komponentem – tak.

Z logicznego i językowego punktu widzenia trudno także nie zauważyć, iż w strukturze dowodzenia funkcjonuje dwóch dowódców komponentów, dowodzących siłami, w których nazwach (zgodnie z prawem) termin „komponent” nie występuje.

Wszystko to jest efektem trwających już 10 lat zmian, dyskusji, przesunięć, korekt podporządkowania i podobnych decyzji. Zarówno w szerokim prakseologicznym ujęciu, jak i bardziej profesjonalnie, z punktu widzenia teorii dowodzenia, opisana powyżej sytuacja wydaje się nie napawać optymizmem.

Rozpatrując zatem w sposób naukowy rzeczywistość systemu dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, nie można nie zadać pytania – co dalej z organizacją dowodzenia na strategicznym i operacyjnym poziomie Wojska Polskiego? Próba odpowiedzi na tak postawione pytanie jest niezwykle trudna. Nie chcąc zajmować się bezpodstawnym przewidywaniem, stwierdzić należy, iż ilość informacji pozwalająca na jakiegokolwiek wnioskowanie jest mocno ograniczona, są one cząstkowe lub sprzeczne.

Prawdopodobną nadchodzącą zmianą może być wprowadzenie do SZ RP i ich struktury dowodzenia nowego elementu – Wojsk Medycznych. Jest to pomysł opracowywany od kilku już lat przez Ministerstwo Obrony Narodowej, Wojskowy Instytut Medyczny oraz BBN (Borowski, 2024). Oznacza to, iż w bliżej nieokreślonym czasie powstać może nowy rodzaj wojsk o wspomnianej powyżej nazwie, kierowany przez Dowódcę Komponentu Wojsk Medycznych (Gierelak, 2023). Jego przełożonym miałyby być podczas pokoju (lub do czasu zakończenia procesu formowania) Minister ON, zaś podczas konfliktu zbrojnego Naczelny Dowódca Sił Zbrojnych (ND SZ). Sama idea znajduje swoje potwierdzenie w części niniejszego artykułu skupionej na prezydenckim projekcie zmian w SKiD. Co istotne, plany w tym zakresie rysowane przez poprzedniego ministra obrony (Mariusza Błaszczaka) zdają się być potwierdzane przez nowe kierownictwo resortu (Borowski, 2022).

Dążąc do próby oceny sytuacji w rozpatrywanym zakresie, nie można wszakże nie dostrzegać dwóch szczególnie istotnych czynników rzutujących na przyszłe zmiany w organizacji dowodzenia:

1. Prezydent RP i Rada Ministrów muszą zaakceptować jakiś rodzaj wspólnego projektu w tym zakresie, gdyż to Rada Ministrów odpowiada za propozycje organizacji systemu

dowodzenia, z kolei Prezydent taką propozycję zatwierdza (Warchoń, 2022). Takie zaś porozumienie, jak wskazują wnioski z analizy historii najnowszej, wcale nie musi być ani proste ani szybkie.

2. Tocząca się w pobliżu Polski wojna nie tworzy najlepszego klimatu dla dokonywania kolejnych zmian w organizacji dowodzenia sił zbrojnych.

Z jednej strony przewidywano, iż w zapowiadanym wcześniej na nieokreśloną przyszłość drugim etapie zmian systemu kierowania i dowodzenia planowane jest utworzenie odrębnych dowództw rodzajów sił zbrojnych: Wojsk Lądowych, Sił Powietrznych, Marynarki Wojennej oraz Wojsk Specjalnych.

Dotychczasowe dowództwa sił zbrojnych: generalne i operacyjne pozostaną w strukturach jakiś czas. W ich miejsce wejdą właśnie nowo utworzone odrębne dowództwa rodzajów sił zbrojnych, których dowódców mianowałby Prezydent (Kowalkowski, 2021).

Z drugiej zaś strony pewną wskazówką sugerującą, iż drugi etap reformy w jakiejkolwiek postaci nie nastąpi przesadnie szybko, mogły być słowa Dowódcy Generalnego RSZ gen. Wiesława Kukuły z 24 kwietnia 2023 r., wypowiedziane w trakcie uczestnictwa w konferencji dotyczącej roku obowiązywania Ustawy o obronie ojczyzny. Stwierdził on wtedy, iż system, w którym funkcjonują dwa główne dowództwa rodzajów sił zbrojnych, czyli Dowództwo Generalne i Dowództwo Operacyjne RSZ – to obecnie optymalny model. Są w nim bowiem rozdzielone funkcje *force provider* (ten, który dostarcza siły) i *force user* (ten, który wykorzystuje siły do działania), które realizowane odpowiednio przez Dowódcę Generalnego i Dowódcę WOT oraz Dowódcę Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych. Słowa te były o tyle istotne, że w polskiej rzeczywistości wysoko postawiony dowódca w czynnej służbie wojskowej nie pozwoli sobie na tego kalibru wypowiedź (wręcz deklarację), nie uzgodniwszy jej wcześniej z przełożonym. To zaś może oznaczać, iż ówczesne MON było zadowolone z istniejącego stanu rzeczy i nie miało zamiaru spieszyć się z jego zmianą, a zarzuty, że pozbawienie wszystkich rodzajów sił zbrojnych swoich dowódców było w 2014 r. niekonstytucyjne (Warchoń, 2022), zostały najwyraźniej zapomniane. Wraz ze zmianą ministra obrony w rozpatrywanym aspekcie (terminów dalszych

zmian) nie nastąpiło prawdopodobnie specjalne przyspieszenie. Nowe kierownictwo resortu obrony przyjęło bowiem, iż sytuacja bezpieczeństwa w sąsiedztwie naszego kraju nie kreuje najlepszego czasu na zmiany w strukturach dowodzenia (Borowski, 2024).

Powyższe wydaje się dość symptomatyczne, szczególnie jeśli ma się świadomość, iż istnieją państwa, i to nieodległe, którym 10 lat wystarczyło na powrót do normalności w obszarze dowodzenia. Ciekawym przykładem jawią się tu Czechy. W tym kraju jeszcze 1 grudnia 2003 r. Siły Powietrzne i Wojska Lądowe zostały zintegrowane we Wspólne Siły Zbrojne Republiki Czeskiej (*Společné síly AČR*). Istniejące wcześniej dowództwa obu rodzajów sił zbrojnych rozwiązano i zastąpiono jednym Dowództwem Wspólnych Sił (*Velitelství společných sil*), zaś dowódcy sił powietrznych i wojsk lądowych stali się zastępcami Dowódcy Wspólnych Sił. Jednakże ten model organizacyjny dowodzenia budził określone kontrowersje w samych siłach zbrojnych. Podkreślano wyzwania związane głównie z podziałem środków finansowych, ale także problemy pracy sztabów dotyczące uwzględniania odmiennej specyfiki działania sił powietrznych i lądowych. W konsekwencji 1 lipca 2013 r. (czyli po 10 latach) odtworzono oddzielne dowództwa sił powietrznych i wojsk lądowych, a 31 października 2013 r. rozwiązano Dowództwo Wspólnych Sił (Wieliczko, 2017). Jak widać zatem – istnieją pewne doświadczenia i wnioski, z których można skorzystać.

PROJEKT USTAWY Z SIERPNIA 2023 R., A ORGANIZACJA DOWODZENIA SIŁ ZBROJNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Na tym właśnie etapie rozważań pojawia się data 16 sierpnia 2023 r. Tego dnia Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej przesłał do Marszałka Sejmu RP projekt Ustawy o działaniach organów władzy państwowej na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa. Główną ideą projektu ma być wzmocnienie strategicznych zdolności państwa do przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym, podprogowym oraz bezpośredniej agresji zbrojnej. Oprócz wzmocnienia odporności systemu kierowania bezpieczeństwem państwa oraz systemu planowania obronnego w państwie, projekt przewiduje

poważne zmiany Wojennego Systemu Dowodzenia, stanowiące *de facto* zapowiedź drugiego etapu jego kolejnej reformy, czyli tej zapoczątkowanej w 2018 r. (Projekt Ustawy z dnia ... 2023 r. o działaniach organów władzy państwowej na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, 2023). Najbardziej istotne z punktu widzenia problematyki niniejszego artykułu są proponowane zmiany w Ustawie z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny. Zgodnie z nimi poważna modyfikacja dotyczyłaby dowódców RSZ, którymi mieliby być:

- Dowódca Połączonych Rodzajów Sił Zbrojnych, zwany w projekcie Dowódcą Sił Połączonych;
- Dowódca Wojsk Lądowych;
- Dowódca Sił Powietrznych;
- Dowódca Marynarki Wojennej;
- Dowódca Wojsk Obrony Terytorialnej.

W strukturze pojawić się miałyby również kolejny specjalistyczny komponent sił zbrojnych – Wojska Medyczne, zgodnie z przytoczoną wyżej ustawą. Wspomniana powyżej całkowicie nowa postać – Dowódca Sił Połączonych – stałby na czele połączonego Dowództwa Rodzajów Sił Zbrojnych – Dowództwa Sił Połączonych, zaś bezpośrednio podlegałby mu:

- Dowódca Wojsk Lądowych;
- Dowódca Sił Powietrznych;
- Dowódca Marynarki Wojennej;
- Dowódca Wojsk Obrony Terytorialnej.

W projekcie przywołanej wyżej ustawy przedstawiono również zadania przewidywanych nowych organów dowodzenia. Na przykład Dowódca Wojsk Lądowych (przy pomocy, co zrozumiale, Dowództwa Wojsk Lądowych) odpowiadać miałyby między innymi za:

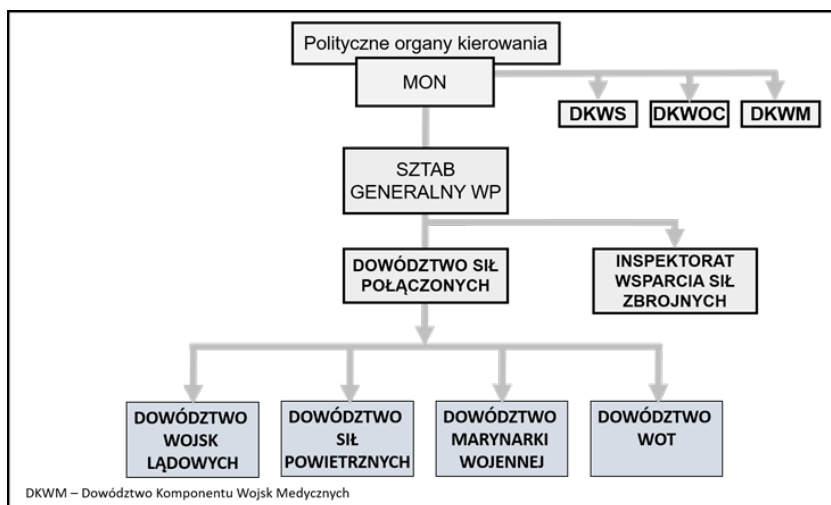
- udział w procesie planowania użycia wojsk lądowych w operacjach połączonych;
- przekształcanie celów i zadań operacyjnych, w ramach opracowywanych koncepcji i planów na poziomie taktycznym, w cele i zadania taktyczne dla podległych i czasowo podporządkowanych wojsk;
- planowanie i organizowanie użycia Wojsk Lądowych oraz dowodzenie siłami podległymi i wydzielonymi w jego podporządkowanie;

- planowanie oraz realizacja mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia Wojsk Lądowych;
- szkolenie podległych związków organizacyjnych i jednostek wojskowych;
- organizowanie szkolenia rezerw osobowych na potrzeby Wojsk Lądowych.

W bardzo zbliżony sposób (zmieniając niemalże tylko nazwę RSZ) opisane zostały zadania dowódców Sił Powietrznych i Marynarki Wojennej.

Z kolei dowódca przewidzianych do organizacji Wojsk Medycznych, opisanych w projekcie jako rodzaj wojsk, otrzymałby zadania dotyczące kompleksowo zarówno przygotowania, szkolenia, utrzymania, jak i planowania użycia i dowodzenia w działaniach Komponentu Wojsk Medycznych.

Rys. 2. Zarys organizacji dowodzenia Sił Zbrojnych RP w czasie pokoju na poziomie strategicznym, operacyjnym i częściowo taktycznym zgodnie z Projektem Ustawy z dnia ... 2023. r. o działaniach organów władzy państwowej na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa

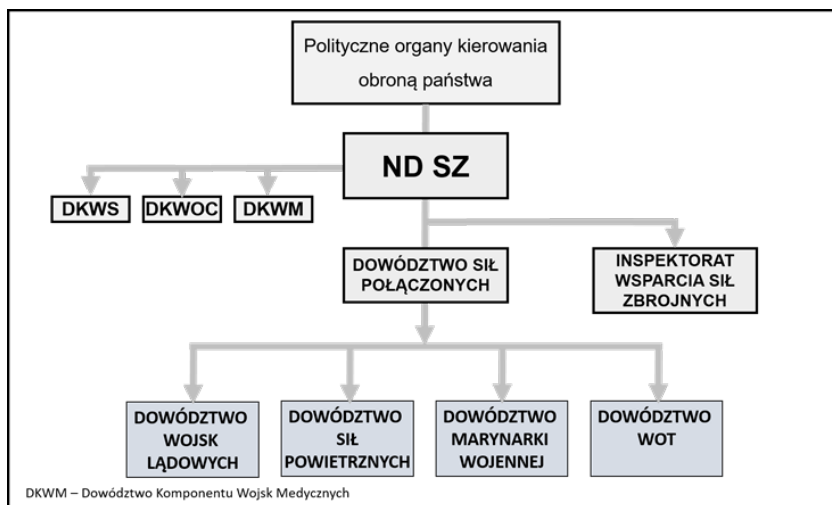
Źródło: Kręcikij, 2022.

W zakresie Wojsk Specjalnych o zmienionej na czas pokoju podległości służbowej przewidziano, iż Dowódca Komponentu Wojsk Specjalnych będzie właściwy w zakresie planowania, dowodzenia

i koordynowania działań wszelkich podległych jednostek. W nowych strukturach Dowódca Komponentu Wojsk Specjalnych wykonywać miałby swoje zadania przy pomocy Dowództwa Komponentu Wojsk Specjalnych.

Jeżeli zawarte w projekcie ustalenia stałyby się rzeczywistością, organizacja dowodzenia po ich wdrożeniu mogłaby przedstawiać się tak, jak obrazują to rysunki 2 i 3.

Rys. 3. Zarys organizacji dowodzenia Sił Zbrojnych RP w czasie wojny na poziomie strategicznym, operacyjnym i częściowo taktycznym, zgodnie z Projektem Ustawy z dnia ... 2023 r. o działaniach organów władzy państwowej ...

Źródło: Kręcikij, 2023.

NOWY PROJEKT I PRÓBA OCENY

Analiza zapisów projektu Prezydenta RP z sierpnia 2023 r. pozwala na identyfikację i sprecyzowanie zasadnicze (i głębokie) zmian zakładanych w umownym drugim etapie reformy SKiD. Sierpniowy projekt przewiduje zatem:

1. Rozwiązanie DG RSZ i DO RSZ.
2. Powołanie Dowódcy i Dowództwa Połączonych Rodzajów Sił Zbrojnych, podporządkowanego Szefowi SG WP (a ND SZ w czasie wojny).

3. Powołanie dowódców i dowództw RSZ: Wojsk Lądowych, Sił Powietrznych, Marynarki Wojennej.
4. Podporządkowanie nowych dowództw RSZ oraz pozostawionego Dowództwa WOT bezpośrednio Dowódcy Sił Połączonych.
5. Powołanie nowego rodzaju wojsk – Wojsk Medycznych, z określonym podporządkowaniem podczas pokoju i wojny.
6. Zmianę statusu Wojsk Specjalnych z rodzaju sił zbrojnych na rodzaj wojsk oraz różne podporządkowania DKWS podczas pokoju i wojny.

Ad. 1. Rozwiązanie DG RSZ i DO RSZ wydaje się sensownym krokiem, jeśli miałyby zostać odtworzone dowództwa poszczególnych RSZ.

Ad. 2. Stworzenie w miejsce DO RSZ Dowództwa Połączonych Rodzajów Sił Zbrojnych, podporządkowanego Szefowi SG WP, w rozpatrywanej sytuacji nie budzi szczególnych zastrzeżeń jako budowanie dowództwa poziomu operacyjnego, zdolnego do dowodzenia w działaniach połączonych. W tym zakresie propozycja ta pokrywa się zasadniczo z wizjami BBN z lat 2017–2018. Jednocześnie proponując tak decydujące zmiany, prawodawca nie potrafił powstrzymać się od pozostawienia nowemu Dowódcy Sił Połączonych przepiszywanego z ustawy do ustawy obowiązku przygotowywania przez niego stanowiska dowodzenia dla ND SZ. Zapis ten pochodzi z czasów, w których to Dowódca Operacyjny RSZ był kandydatem na Naczelnego Dowódcę (2025). W sytuacji, gdy kandydatem takim jest Szef Sztabu Generalnego WP, podobne stwierdzenie budzi zdziwienie i pytanie: kto przygotuje stanowisko dowodzenia Dowódcy Sił Połączonych?

Ad. 3. Odtworzenie dowództw Wojsk Lądowych, Sił Powietrznych, Marynarki Wojennej stanowi w tym przypadku naturalną konsekwencję likwidacji DG RSZ i także wpisuje się w propozycje BBN z lat 2017–2018. Zatem z takiego punktu widzenia trudno tę wizję oceniać negatywnie. Warto wszakże podkreślić, iż nowe dowództwa RSZ sytuowane są w projekcie na taktycznym poziomie dowodzenia. Trudno jednocześnie nie zauważyć, iż projekt w tym obszarze problemowym nie odnosi się w ogóle do istniejących dotąd centrów operacji – dowództw komponentów (lądowych, morskich i powietrznych), widocznych choćby na rys. 1. jako struktury podległe DO RSZ. W połączeniu

z wynikami analizy zadań nowych dowództw (np. udział w procesie planowania użycia wojsk w operacjach połączonych, przekształcanie celów i zadań operacyjnych, w ramach opracowywanych koncepcji i planów na poziomie taktycznym, w cele i zadania taktyczne dla podległych i czasowo podporządkowanych wojsk, planowanie i organizowanie użycia wojsk oraz dowodzenie siłami podległymi i wydzielonych w jego podporządkowanie) prowadzi to do wniosku, iż odtworzone dowództwa wymienionych trzech RSZ mają przejąć wszelkie zadania realizowane dotąd właśnie przez wspomniane centra. To zaś oznacza, iż nowe organy dowodzenia powinny dysponować strukturą organizacyjną i potencjałem, który pozwoli im równolegle wykonywać zadania zarówno związane z dowodzeniem na wojnie (typowym obecnie dla centrów operacji), jak i te dotyczące gotowości mobilizacyjnej i bojowej, szkolenia, uzupełniania i odtwarzania jednostek itp. – czyli problematyki, którą kiedyś podczas pokoju (i na czas wojny) zajmowały się do 2013 r. dowództwa RSZ, a potem DG RSZ. Czy jednak ustawodawca zdaje sobie z tego sprawę?

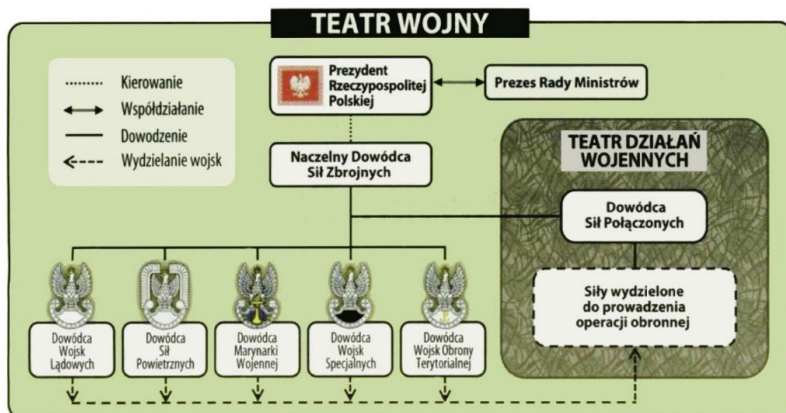
Ad. 4. Pewne kontrowersje budzić może wszakże zakładane podporządkowanie czterech nowych dowództw RSZ wprost Dowódcy Sił Połączonych. Stoi to z jednej strony w sprzeczności z wcześniejszymi propozycjami BBN (rys. 4) gdzie zakładano, iż Dowództwo Sił Połączonych nie tworzyłoby ogniwa pośredniego pomiędzy Szefem SG WP (ND SZ) a dowódcami rodzajów sił zbrojnych, tylko podlegało wraz z nimi bezpośrednio organowi strategicznemu, czyli Szefowi SG WP (Brzozowski, 2018), z drugiej zaś – jednoznacznie umiejscawia dowódców RSZ na taktycznym poziomie dowodzenia.

Rozwiązanie takie nie jest także szczególnie popularne w innych państwach (zob. rys. 5). Zazwyczaj dowództwa połączone nie zajmują się problematyką szkolenia, gotowości mobilizacyjnej, bojowej czy logistyką w ramach poszczególnych RSZ, do tego bowiem służą ich własne dowództwa. Powodów takiej propozycji można się tylko domyślać, być może była to chęć maksymalnego zbliżenia do siebie łańcucha dowodzenia w czasie pokoju i wojny lub autorom zabrakło głębszego zrozumienia zasad i reguł rządzących organizacją dowodzenia na różnych poziomach.

W konsekwencji jednak takie podejście generuje poważne pytania:

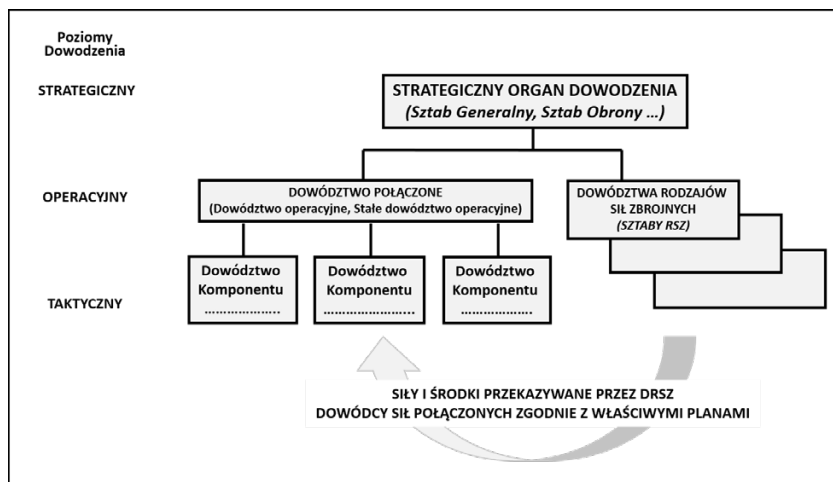
- Czy Szef SG WP podczas pokoju rzeczywiście potrzebuje pośrednika, aby dowodzić podległymi sobie rodzajami sił zbrojnych?

Rys. 4. Idea systemu kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej w czasie wojny zgodnie z założeniami BBN z 2017 r.

Źródło: Soloch, 2018.

Rys. 5. Uproszczony schemat typowej relacji pomiędzy dowództwami szczebla strategicznego, dowództwami rodzajów sił zbrojnych i dowództwem połączonym

Źródło: Kręcikij, 2023.

- Jeśli Dowództwo Sił Połączonych i odtworzone dowództwa RSZ mają mieć ustawowo taki sam (równy) status, czyli dowództw rodzajów sił zbrojnych, to jak w świetle teorii dowodzenia wytłumaczyć fakt, iż jedno z nich (Dowództwo Sił Połączonych)

jest również i umiejscowione na poziomie operacyjnym, pozostałe zaś mu podporządkowano i umiejscowiono na poziomie taktycznym (uzasadnienia do Projektu Ustawy z dnia ... 2023 r. o działaniach organów władzy państwowej na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, 2023)?

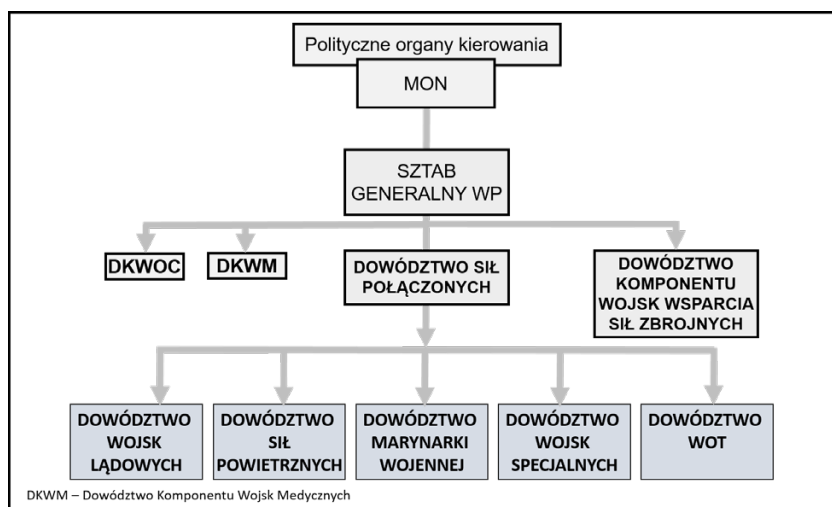
Ad. 5. Powołanie Wojsk Medycznych jako nowego rodzaju wojsk stanowi w ocenie Autora próbę uporządkowania kwestii zabezpieczenia medycznego w WP. Biorąc pod uwagę potencjał wojskowej służby zdrowia, wydaje się to rozwiązaniem lepszym niż utworzenie tu nowego rodzaju sił zbrojnych (co wszakże wydaje się niewykluczone w przyszłości). Tematem do dyskusji pozostaje, czy ten rodzaj wojsk powinien podlegać (podczas pokoju) bezpośrednio Ministrowi Obrony Narodowej. Jednocześnie zauważyć należy, iż jest to idea pokrywająca się z informacjami pojawiającymi się w przestrzeni medialnej od początku 2023 r., wskazującymi na wspólne plany w tym zakresie MON i BBN. Jak wspomniano poprzednio, zamiar taki potwierdza także obecny szef resortu obrony.

Ad. 6. Ten element proponowanej reorganizacji – zmiana statusu Wojsk Specjalnych z rodzaju sił zbrojnych na rodzaj wojsk oraz zmiana podporządkowania DKWS podczas pokoju i wojny – wydaje się generować najwięcej pytań. Skąd zmiana w stosunku do koncepcji BBN z 2017 r. (Kręcikij, 2022, s. 121–123)? Jaki jest cel obniżenia statusu WS z poziomu RSZ do rodzaju wojsk? Ustalenia z 2007 r. (w zakresie powołania WS jako RSZ) relatywnie dobrze się sprawdzały w polskich uwarunkowaniach. Podobnie niezrozumiały pozostaje powód podporządkowania WS szefowi resortu obrony (obok Wojsk Medycznych i WOC), choć tylko na czas pokoju. W czym wyraża się przewaga takiego rozwiązania, wyłączającego Wojska Specjalne z wojskowego łańcucha dowodzenia poza czasem wojny?

Nie można Prezydentowi RP odmówić konsekwencji w inicjatywie ustawodawczej – jak wspomniano na początku, 2 maja 2024 r. projekt ustawy o takiej samej nazwie został ponownie wniesiony do laski marszałkowskiej. Szczegółowa analiza treści badanego dokumentu (uzasadnienia do Projektu Ustawy z dnia ... 2023 r. o działaniach organów władzy państwowej na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, 2023) pozwala na stwierdzenie, iż w obszarze będącym przedmiotem badań autorzy projektu zmienili zdanie w kilku bardzo istotnych, aspektach (por. rys. 6, 7):

1. Zniknął podział na odmienne podporządkowanie Wojsk Medycznych, Wojsk Obrony Cyberprzestrzeni i Wojsk Specjalnych w czasie pokoju i wojny (por. rys. 2 i 3). W nowym projekcie założono, iż siły te (z wyjątkiem Wojsk Specjalnych) podczas pokoju pozostają w podporządkowaniu Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, zaś na czas wojny stają się podległe naczelnemu dowódcy sił zbrojnych (Projekt Ustawy z dnia ... 2024 r. o działaniach organów władzy państwowej na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, 2024).

Rys. 6. Zarys organizacji dowodzenia Sił Zbrojnych RP w czasie pokoju na poziomie strategicznym, operacyjnym i częściowo taktycznym zgodnie z nowym Projektem Ustawy o działaniach organów władzy państwowej...

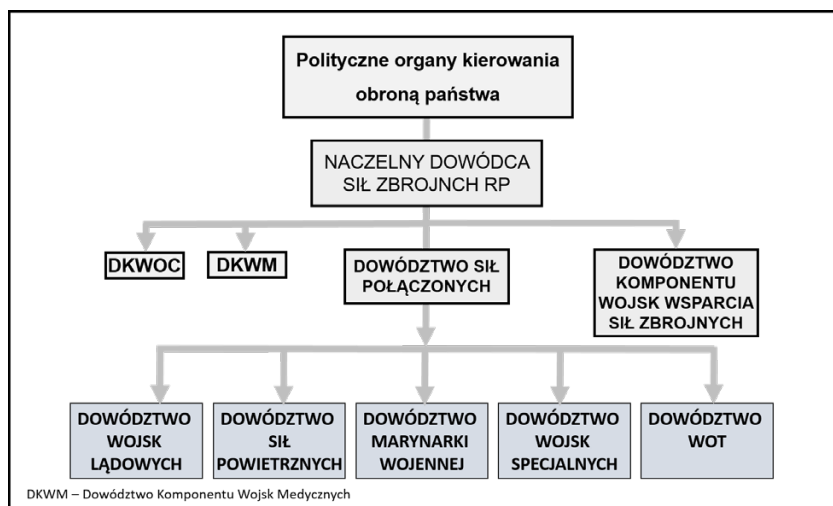
Źródło: Ustawa z dnia ... 2024 r. o działaniach organów władzy państwowej na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa.

2. Wojska Specjalne przestały być traktowane jako samodzielny rodzaj wojsk podporządkowany Ministrowi Obrony Narodowej podczas pokoju, a Naczelnemu Dowódcy SZ na czas wojny. Stały się (w projekcie) ponownie rodzajem sił zbrojnych.
3. Jediną zakładaną zmianą pomiędzy organizacją dowodzenia czasu pokoju i wojny staje się zastąpienie kierowniczej roli

Szefa Sztabu Generalnego WP przez Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych RP.

4. Kolejnym *novum* okazuje się zmiana nazwy – zadania dotychczasowego Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych przejść miałyby Komponent Wojsk Wsparcia Sił Zbrojnych, pozostając w takich samych relacjach podporządkowania, jak jego poprzednik.
5. Autorzy projektu dostrzegli, jak się wydaje, swój błąd z projektu z sierpnia 2023 r. i zwolnili wreszcie Dowódcę Sił Połączonych (dowódcę poziomu operacyjnego) z obowiązku przygotowywania stanowiska dowodzenia dla naczelnego dowódcy. W nowej wersji projektu ustawy zadanie to zostało (logicznie) przydzielone Szefowi Sztabu Generalnego Wojska Polskiego.

Rys. 7. Zarys organizacji dowodzenia Sił Zbrojnych RP w czasie wojny na poziomie strategicznym, operacyjnym i częściowo taktycznym zgodnie z nowym Projektem Ustawy o działaniach organów władzy państwowej...

Źródło: Ustawa z dnia ... 2024 r. o działaniach organów władzy państwowej na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa.

Pozostał jednak najważniejszy, wskazany już wcześniej problem, czyli podporządkowanie nowo utworzonych (lub utrzymanych, jak Dowództwo WOT) dowództw rodzajów sił zbrojnych Dowódcy Sił

Połączonych. Oznacza to, iż w projekcie nie zlikwidowano sytuacji funkcjonowania obok siebie dwóch „gatunków” dowódców rodzajów sił zbrojnych: Dowódcy Połączonych Rodzajów Sił Zbrojnych oraz dowódców wojsk lądowych, sił powietrznych, marynarki wojennej i wojsk specjalnych, którzy mieliby być mu podlegli. Stanowi to ponowienie próby implementacji rozwiązania nietypowego i obciążonego wspomnianymi już uprzednio zastrzeżeniami. Niejako „w pakiecie” nadal nierozstrzygnięty pozostaje także aspekt wykorzystania dowództw rodzajów sił zbrojnych do dowodzenia wojskami podczas pokoju i wojny (przyjęcie przez nie zadań dotychczasowych centrów operacyjnych).

Konstatując, stwierdzić można, iż w ciągu niecałych dziewięciu miesięcy autorzy projektu ustawy zmienili zdanie w kilku obszarach wskazanych jako wątpliwe w ocenie projektu z sierpnia 2023 r. Dodatkowo zaproponowano także niewiele jakościowo wnoszącą zmianę nazwy jednej ze struktur (Wojska Wsparcia zamiast Inspektoratu Wsparcia). Szkoda tylko, iż zdanie to pozostało niezmienione w zakresie najbardziej dla sprawnej organizacji dowodzenia istotnym, czyli umocowaniu dowództwa sił połączonych.

ZAKOŃCZENIE

Patrząc przez pryzmat potencjalnych przyszłych zmian, zapisy analizowanego w artykule projektu budzą mieszane uczucia. Z jednej strony stanowią one próbę uporządkowania dotychczasowego zamieszania w zakresie strategicznego, operacyjnego i taktycznego poziomów dowodzenia, co należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Z drugiej zaś daje się dostrzec niezrozumienie istoty dowodzenia na poziomie operacyjnym (dowodzenia w działaniach połączonych) i jego powiązań z rodzajami sił zbrojnych oraz samą organizacją dowodzenia.

Jednocześnie pamiętać należy, iż przedstawione powyżej założenia to projekt ustawy na początku ścieżki legislacyjnej, nie zaś obowiązujący akt prawny. Wspomniana już przez A. Warchoła konieczność porozumienia stosownych władz wykonawczych wydaje się w tym przypadku także bardzo istotna. Formalnie projekt ustawy przygotowany został jako inicjatywa prezydencka w Biurze

Bezpieczeństwa Narodowego, przy współpracy z Kancelarią Prezydenta RP oraz Ministerstwem Obrony Narodowej. Jednak MON jeszcze w ubiegłym roku nie potwierdzało jednoznacznie swojego udziału w sierpniowym projekcie ustawy o reformie systemu obronności. W międzyczasie nastąpiła zmiana władzy w kraju, zaś kontrolę nad siłami zbrojnymi przejął nowy minister. To zaś może oznaczać, iż podkreślone wcześniej porozumienie dwóch władz wykonawczych w analizowanym obszarze problemowym nie jest wcale pewne. W konsekwencji nie wiadomo ani w jakiej postaci owe zmiany SKiD wejdą w życie, ani też czy w ogóle staną się rzeczywistością, nie wspominając już o prawdopodobnym możliwym terminie.

Niezależnie od wspomnianych powyżej rozważań czy przewidywań wydaje się, iż dalsze prace nad organizacją dowodzenia SZ RP muszą być prowadzone. Nie powinno się w nich wszakże zapominać o uporządkowaniu politycznej nadbudowy wojskowego systemu dowodzenia, czyli organizacji kierowania obroną państwa na poziomie strategiczno-politycznym. Działania w tym obszarze wymagają naukowo uzasadnionej odpowiedzi na co najmniej dwa podstawowe pytania (grupy pytań):

1. Kto (w sensie osoby w strukturze państwa lub organu państwa) powinien kierować obroną kraju w przypadku wojny? Czy powinien być to – jak obecnie – Prezydent RP we współdziałaniu z Radą Ministrów? Czy też odwrotnie, rząd we współdziałaniu z prezydentem, zakładając, iż kolejność wskazuje tu na znaczenie organu państwa w procesie współdziałania? Jakie argumenty wskazują na pierwsze, a jakie na drugie rozwiązanie?
2. Kto powinien być Naczelnym Dowódcą SZ RP na czas wojny? Czy na pewno musi być to wojskowy? Czy możliwe i sensowne jest rozwiązanie, w którym Naczelnym Dowódcą Sił Zbrojnych jest osoba cywilna – polityk? W jaki sposób wpłynęłoby to na wojskową organizację dowodzenia (należy tu pamiętać, iż zwierzchnik Sił Zbrojnych i Naczelnny Dowódca Sił Zbrojnych to nie są synonimy)?

Dla znalezienia odpowiedzi na tak postawione pytania problemowe niezbędne jest przeprowadzenie rzetelnych badań naukowych. W inny sposób trudno będzie o identyfikację przemyślanych, naukowo uzasadnionych i rozsądnie wdrożonych rozstrzygnięć w zakresie

organizacji kierowania obroną państwa. Odkładanie tych zmian na bliżej nieokreśloną (raczej dalszą) przyszłość skutkuje brakiem spójności organizacyjnej całości systemu i raczej nie będzie wpływać pozytywnie na jakość dowodzenia w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

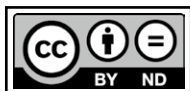
BIBLIOGRAFIA

- Borowski, J. (2024, 29 lutego). *MON: nie najlepszy moment na zmianę struktury*. Pobrano z: <https://defence24.pl/polityka-obronna/mon-nie-najlepszy-moment-na-zmiane-struktury> (dostęp: 26.06.2025).
- Borowski, J. (2024, 4 kwietnia). *Szef MON: powstanie komponent wojsk medycznych szybkiego reagowania*. Pobrano z: <https://defence24.pl/sily-zbrojne/szef-mon-powstanie-komponent-wojsk-medycznych-szybkiego-reagowania> (dostęp: 26.06.2025).
- Borowski, J. (2024, 4 kwietnia). *Szef MON: WOT podporządkowane Sztabowi Generalnemu w tym roku*. Pobrano z: <https://defence24.pl/sily-zbrojne/szef-mon-wot-podporzadkowane-sztabowi-generalnemu-w-tym-roku> (dostęp: 26.06.2025).
- Borowski, J. (2024, 6 maja). *Odporność, sojusze, współpraca. Konferencja Defence24 Days z udziałem szefów MON i BBN*. Pobrano z: <https://defence24.pl/polityka-obronna/odpornosc-sojusze-wspolpraca-konferencja-defence24-days-z-udzialem-szefow-mon-i-bbn> (dostęp: 26.06.2025).
- Brzozowski, A. (2018). *Uwarunkowania i wyznaczniki reformy systemu kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP*. Warszawa: Kwartalnik Biura Bezpieczeństwa Narodowego.
- Defence24 (2023, 16 sierpnia). *Prezydencki projekt ustawy. Trzy obszary wzmacniające bezpieczeństwo państwa*. Pobrano z: <https://defence24.pl/polityka-obronna/prezydencki-projekt-dotyczacy-bezpieczenstwa-panstwa-trafil-do-sejmu> (dostęp: 26.06.2025).
- Defence24 (2023, 25 kwietnia). *Gen. Kukula: podział na dwa główne dowództwa – obecnie optymalny*. Pobrano z: <https://defence24.pl/sily-zbrojne/gen-kukula-podzial-na-dwa-glowne-dowodztwa-obecnie-optymalny> (dostęp: 26.06.2025).
- Druk nr 3605 – przebieg procesu legislacyjnego. Pobrano z: <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=3605>.
- Kowalkowski, S. (2021). Zmiany w systemie kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej (2016-2020). *Przegląd Geopolityczny*, 37, 104–120.

- Kręcikij, J. (2022). Zmiany w organizacji dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej polskiej na poziomie strategicznym i operacyjnym po roku 2015. *Studia Kaliskie*, 10, 115–132.
- Kręcikij, J. (2023). *Organizacja dowodzenia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2013–2023*. Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk.
- MON zapowiada nowe struktury (2023). *Raport Wojsko, Technika, Obronność*, 8(23).
- PAP (2023, 9 września). *Gen. Gielerak: potrzebne jest ujednolicenie standardów i struktury w zasobach medycznych wojska*. Pobrano z: <https://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spolesczenstwo/gen-gielerak-potrzebne-jest-ujednoczenie-standardow-i-struktury-w-zasobach-medycznych-wojska,487713.html> (dostęp: 26.06.2025).
- Prezydent.pl (2024, 2 maja). *Inicjatywa wzmacniająca zdolności państwa do przeciwdziałania zagrożeniom*. Pobrano z: <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wydarzenia/prezydencka-inicjatywa-ustawodawcza-wzmacniajaca-zdolnosci-panstwa-do-przeciwdzialania-zagrozeniom,85167> (dostęp: 26.06.2025).
- Projekt Ustawy z dnia ... 2023 r. o działaniach organów władzy państwowej na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa. Druk nr 3605. Pobrano z: <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/5E-AAC2B2F08D58A1C1258A0E00307537/%24File/3605.pdf>.
- Projekt Ustawy z dnia ... 2024 r. o działaniach organów władzy państwowej na wypadek zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa. Druk nr 405. Pobrano z: <https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/1DB023BEE0BD252BC1258B240056FD2C/%24File/405.pdf>.
- Redmerska, K. (2023, 6 lutego). *Wojska medyczne zasilą polskie Siły Zbrojne*. Pobrano z: <https://www.infor.pl/prawo/sluzby-mundurowe/wojsko/5667628,wojska-medyczne.html> (dostęp: 26.06.2025).
- Soloch, P. (2018). Nowy system kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP. Obrona terytorium i współdziałanie z NATO. *Bezpieczeństwo Narodowe*, 41, 15–19.
- Ustawa z dnia 24 maja 2007 r., o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Warszawa, Dz.U. z 2007 r., Nr 107, poz. 732.
- Warchoń, A. (2022). Polski system kierowania i dowodzenia armią – aspekty polityczne i prawne. *Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego*, 16(1), 164–179.
- Wieliczko, L.A. (b.d.). *Siły powietrzne Czech*. Pobrano z: <https://www.magnum-x.pl/artukul/sily-powietrzne-czech> (dostęp: 26.06.2025).
- Wróblewski, M. (2023, 21 sierpnia). *PiS obojętne na ultimatum Dudy. Projekt bez szans na uchwalenie*. Pobrano z: <https://wiadomosci.wp.pl/>

pis-obojetne-na-ultimatum-dudy-projekt-bez-szans-na-uchwalenie-
-6932978774072224a (dostęp: 26.06.2025).

Copyright and License

This article is published under the terms of the Creative Commons
Attribution – NoDerivs (CC BY- ND 4.0) License
<http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>